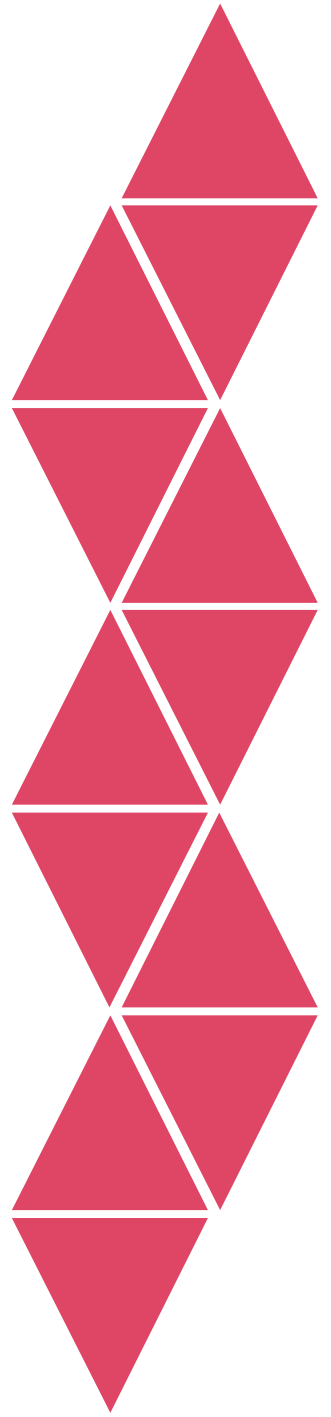
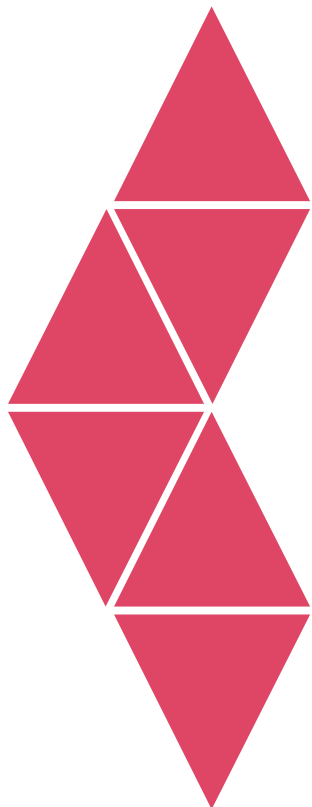

GJELD

FORORD

Denne brosjyren er utgitt av Juridisk rådgivning for kvinner (JURK). JURK er et studentdrevet rettshjelptiltak som gir gratis juridisk rådgivning til alle som definerer seg som kvinner.

JURK tar forbehold om regelendringer i tiden etter publisering.

Vi takker for gode innspill fra øvrige medarbeidere i JURK.

Oslo, juni 2017

Åshild Marie Vige
Anne-Marie Gulichsen
Emilie Hulthin
Guro Thorsdalen Wik

Brosjyren er en bearbeidet versjon av tidligere fellesbrosjyre skrevet av JURK og Jussbuss.

Brosjyren er sist revidert i april 2018.

JURK (Juridisk rådgivning for kvinner) gir gratis juridisk rådgivning til alle som definerer seg som kvinner. Du kan finne informasjon om oss på internettsiden: www.jurk.no

Du kan også ringe oss på 22 84 29 50 eller komme til oss i Skippergata 23, 0154 Oslo. Du kan alltid sende inn saken din til oss elektronisk! Det kan du gjøre på www.jurk.no → «Send oss din sak!»

INNHOLDSFORTEGNELSE

1.0 INNLEDNING	3
1.1 Brosjyrens formål.....	3
2.0 Hva skjer hvis du ikke betaler?	3
3.0 Hva kan du gjøre hvis du har gjeldsproblemer?.....	5
3.1 Sende gjeldsforespørsel	5
3.2 Forslag til brev som kan sendes til offentlige kreditorer	6
3.3 Gjeldsoversikt	7
4.0 Forhandlinger med kreditor.....	9
4.1 Forslag til alternative løsninger	10
4.2 Betalingsutsettelse og rentefritak.....	12
4.4 Nedbetalingsavtale.....	13
5.0 Gjeldsordning	15
5.1 Hva er gjeldsordning?	15
5.2 Vilkår for å få gjeldsordning.....	15
5.3 Gangen i en gjeldsordningssak	16
6.0 Åpning av gjeldsforhandling	17
6.1 Frivillig gjeldsordning	18
6.2 Tvungen gjeldsordning	19
6.3 Absolutte hindre fra å få gjeldsordning	20
7.0 Hvordan påvirker gjeldsordningen deg?	20
7.1 Livsopphold	20
7.2 Boligutgifter	21
7.3 Bil.....	22
8.0 Hvilke krav er en del av gjeldsordningen?.....	22
8.1 Hovedregel.....	22
8.2 Lån sikret med pant i boligen	23
8.3 Skatte- og avgiftskrav	23
8.4 Bidragsforpliktelser	23
8.5 Krav som stammer fra straffbar handling.....	23
8.6 Krav på erstatning.....	24
9.0 Kan man endre en gjeldsordning?	24
9.1 Skyldner begjærer endring.....	24
9.2 Kreditor begjærer endring.....	25
10.0 Hvor kan du få hjelp?	26
10.1 Gjeldsrådgiver hos NAV	26
10.2 Namsmannen.....	26
10.3 Økonomiformidlingen i Bergen.....	27
10.4 Gatas økonom	27
10.5 JURK.....	28

1.0 INNLEDNING

1.1 Brosjyrens formål

Vårt mål med denne brosjyren er å gi en kortfattet fremstilling av juridiske spørsmål som er aktuelle i forbindelse med håndtering av gjeld og gjeldsordning. Formålet med brosjyren er å gjøre leseren i stand til å se hovedproblemene som kan oppstå i forbindelse med gjeld og gjeldsordning, og å gjøre leseren bevisst på sine rettigheter.

2.0 Hva skjer hvis du ikke betaler?

Skyldner Utgangspunktet er at den som har gjeld (**skyldner**) skal betale tilbake gjelden. Den du skylder penger til kalles **kreditor**.

Kreditor Hvis du ikke betaler pengene du skylder, kan kreditor gå frem på flere ulike måter for å forsøke å få tilbake pengene. Hvis du er uenig i at du skal betale en regning, eller hvor mye du skal betale, må du si ifra til kreditor så raskt som mulig.

Påkrav Hvis det ikke er avtalt en forfallsdato med kreditor, må du betale når kreditor ber deg om det. Dette kalles ofte et **påkrav**.

Forfallsdato Hvis du ikke har betalt innen den datoen du har avtalt med kreditor eller når du får beskjed om det fra kreditor (**forfallsdato**), vil kreditor først sende deg en purring på uteblitt betaling. Da vil du som regel få en ny frist til å betale, og samtidig et varsel om at saken vil bli sendt til et inkassofirma hvis du ikke betaler. Ved fortsatt uteblitt betaling kan det være at et inkassofirma overtar saken.

Inndrivelse Hvis du fortsatt ikke betaler, vil kravet normalt gå til rettslig inndrivelse gjennom det offentlige. **Inndrivelse**
Namsmann er navnet på prosessen med å kreve tilbake penger fra
Forliksrådet skyldner. Ofte gjennomføres inndrivelse ved hjelp av **namsmannen**.

Namsmannen er statlige organer som gjennomfører blant annet tvangsinndrivelse og tvangssalg. Namsmannen kalles i noen større byer for **namsfogden**.

Namsfogden Hvis det er uenighet om kravet kan kreditor noen ganger være nødt til å ta saken til **forliksrådet** eller tingretten først. Forliksrådet er en slags domstol der man kan få hjelp til å løse en konflikt om for eksempel gjeld. For mer informasjon om forliksrådet kan man lese JURKs brosjyre «Forliksrådet».

Tvangskraftig tvangsgrunnlag For å få hjelp fra namsmannen til å innkreve gjeld rettslig, trenger kreditor et **tvangskraftig tvangsgrunnlag**. Tvangskraft innebærer at kravet er forfalt og at skyldneren ikke har betalt. Et tvangsgrunnlag kan være at forliksrådet har dømt deg til å betale en regning, at du har blitt enig med kreditor om nedbetaling i forliksrådet, eller at du har skrevet under på et gjeldsbrev. Et annet vanlig tvangsgrunnlag er en ubetalt faktura med påfølgende varsel om tvangsinndrivelse.

Utleggstrekk Når det foreligger et tvangskraftig tvangsgrunnlag kan namsmannen normalt trekke deg i lønn eller NAV-
Utleggspant ytelser for å gi pengene til kreditorene dine, eller ta pant i dine eiendeler. De kan også ta pant i boligen din. Trekk i lønn kalles **utleggstrekk**. Når det er tatt **utleggspant** i dine eiendeler, kan kreditor få pengene sine ved å be om tvangssalg av eiendelen.

Selv om namsmannen tvinger deg til å betale ved å ta

deler av inntekten din eller tvangsselger ting du eier, er det visse begrensninger i hva og hvor mye namsmannen kan ta fra deg. De kan for eksempel ikke tvangsselge enkelte personlige eiendeler, slik som klær og andre ting til personlig bruk. Hvis du eller noen i din husstand har en sykdom eller er ufør, skal det tas rimelig hensyn til det.

Livsopphold Videre vil namsmannen ikke kunne ta utlegg i dine penger hvis de er nødvendige til **livsopphold**. Livsopphold er et minimumsbeløp satt av staten som du skal ha å leve for i måneden. Det betyr at selv om du skylder penger, skal du ikke betale tilbake mer enn at du har igjen dette beløpet. Les mer om livsopphold under punkt 7.1 i denne brosjyren.

Intet til utlegg Hvis namsmannen ikke finner noen penger eller ting å ta utlegg i, kalles dette **intet til utlegg**. Intet til utlegg betyr ikke at gjelden slettes, men at kreditor må vente med å få tilbake pengene sine til du har mulighet til å betale.

3.0 Hva kan du gjøre hvis du har gjeldsproblemer?

3.1 Sende gjeldsforespørsel

Hvis du ikke vet hvem du skylder penger til eller hvor mye, kan du sende en forespørsel om å få tilsendt en oversikt fra hver av dine potensielle kreditorer. Selv om du tror at du har en oversikt over gjelden din, kan det være lurt å spørre ulike kreditorer for sikkerhets skyld.

Offentlige og private kreditorer

Vi skiller mellom **offentlige** og **private kreditorer**.

De vanligste *offentlige kreditorer* er kemnerkontoret der du bor eller har bodd, Statens innkrevingsentral og

NAV Innkreving. De offentlige kreditorene har for eksempel ansvar for å kreve inn ubetalt NRK-lisens og for mye utbetalt i NAV-ytelser. Under følger et forslag til brev som du kan sende til hver av disse.

Inkasso.no

For å få oversikt over gjelden du har registrert hos *private kreditorer*, kan du bruke nettsiden www.inkasso.no. Her må du logge inn ved hjelp av BankID eller BankID på mobil. Når du har fylt ut skjemaet på nettsiden med din informasjon og bekreftet med BankID, sendes det automatisk ut et brev til alle kreditorene som er med i samarbeidet om denne nettsiden. Det gjelder de fleste store inkassoselskap i Norge. Du kan velge mellom å motta svar på e-post eller i posten. Inkassoselskapene som har registrert gjeld på deg vil så følge opp med å sende svar til deg fortløpende etter at de har mottatt forespørselen fra deg.

3.2 Forslag til brev som kan sendes til offentlige kreditorer

Se neste side:

Statens innkrevingssentral/ NAV Innkreving / din lokale kemner

Adresse

Postnummer og -sted

Sted og dato

FORESPØRSEL OM GJELDSOVERSIKT

Navn: *ditt fulle navn*

Personnummer: *ditt fødsels- og personnummer*

Jeg, *navnet ditt*, henvender meg til dere for å få tilsendt en fullstendig oversikt over eventuelle krav dere måtte ha mot meg.

Kopi av gjeldsbrev eller andre rettslige grunnlag for kravet bes oversendt. Det er ønskelig med en oversikt over hvilke deler av gjelden som utgjør hovedstol, renter og omkostninger, samt en oversikt over hvilke innbetalinger som eventuelt er foretatt.

Opplysningene kan sendes per post eller e-post til:

Ditt navn

Din adresse

Din e-postadresse

Dette brevet er ingen erkjennelse av gjeld.

Vennlig hilsen

Ditt navn

3.3 Gjeldsoversikt

Når du mottar svarene fra de offentlige og private kreditorene, kan det være lurt å samle all informasjonen i et skjema slik at du har en fullstendig oversikt over hvor mye gjeld du har. Under følger et eksempel på hvordan et slikt skjema kan se ut:

Kreditor	Inkassoselskap	Saksnr.	Hovedstol	Renter	Omkostninger	Total	Dato/info
		SUM:					
					TOTAL SUM:		

Forklaring til skjemaet:

Kreditor er den du opprinnelig skyldte penger til.

Inkassoselskap er de som nå er ansvarlig for å kreve inn pengene. Ikke alle regninger har nødvendigvis gått til et inkassoselskap. I så fall kan du hoppe over denne ruten.

Saksnummer er det nummeret som er referansen til inkassoselskapet (hvis de har regningen). Kreditor har gjerne sitt eget saksnummer. Det er saksnummeret til den som har regningen du skal føre inn. Det er dette du må bruke hvis du har spørsmål til kravet eller ønsker å forhandle med kreditor.

Hovedstol er den opprinnelige ubetalte regningen, før renter og omkostninger blir lagt til. Grunnen til at det kan være kjekt å vite hvor stor denne er, er at man noen ganger kan forsøke å overtale kreditor til å slippe å betale renter og omkostninger, eller en av delene, for å redusere størrelsen på kravet. Med andre ord er denne summen noe du kan bruke i forhandlinger med kreditor.

Renter er en type gebyr som blir lagt til det opprinnelige kravet når du ikke betaler i tide.

Omkostninger er utgifter kreditor har hatt med å

forsøke å få deg til å betale kravet, for eksempel ved å sende deg flere betalingspåminnelser og advarsler.

I **totalt**-kolonnen kan du skrive inn hvor mye du nå skylder, når hovedstolen, renter og omkostninger er lagt sammen.

I **dato/info**-kolonnen kan du for eksempel skrive når svarbrevet fra kreditor er datert eller noe annet det kan være lurt å huske på.

Eksempel

Anne har fått brev fra både offentlige og private kreditorer om hvor mye penger hun skylder. Nå skal hun føre inn alle regningene i skjemaet over.

Et av brevene gjelder en ubetalt telefonregning hos Telenor. Siden det har gått lang tid siden regningen skulle ha vært betalt, har Telenor oversendt saken til inkassoselskapet Lindorff.

Når Anne har ført inn regningen i skjemaet ser det slik ut:

Kreditor	Inkassoselskap	Saksnr.	Hovedstol	Renter	Omkostninger	Total	Dato/info
Telenor	Lindorff	28711	499	184,50	334,60	1018,10	24.03.2017
		SUM:					
					TOTAL SUM:		

4.0 Forhandlinger med kreditor

En dialog med kreditorene kan være et godt sted å starte når du vil forsøke å løse gjeldsproblemene dine. Ved å

Avtale om nedbetaling

informere kreditor om situasjonen din og komme med konkrete løsningsforslag, kan dere sette opp ordninger som er levelige for deg. En slik ordning kalles en **utenrettslig nedbetalingsavtale**. Dette betyr at ordningen er en privat avtale mellom debitor (den som skylder penger) og kreditor. Det er opp til kreditorene selv om de vil inngå en slik avtale med deg eller ikke.

Når du kontakter kreditor er det viktig at du skriftlig setter opp en oversikt over inntekter, utgifter, gjeld og eiendeler. Når dette er gjort vil du lettere kunne finne ut hvor grunnen til gjeldsproblemene ligger, og hva som skal til for at situasjonen din skal bli bedre. Det er viktig å få med dette i forslaget til kreditor. Forklar grunnen til at du har betalingsproblemer og hvordan du vil prøve å løse dette.

Det kan være lurt å vise kreditorene at du vil sette av så mye penger som mulig til å betale ned på gjelden din, men du må samtidig passe på at du har nok igjen til å leve av. Hvis du synes dette er vanskelig å gjøre på egenhånd kan det være lurt å snakke med for eksempel en gjeldsrådgiver i NAV eller Økonomiformidlingen i Bergen. Les mer om disse under punkt 10 i brosjyren.

4.1 Forslag til alternative løsninger

Når man forhandler med kreditorene, kan det være en fordel å komme med et konkret løsningsalternativ. Det er naturlig å ta utgangspunkt i hva som kan løse problemene.

Refinansiering av lån. En mulig løsning er å ta opp et nytt lån som du kan bruke til å betale så mange av regningene dine som mulig. Mange små og kostbare lån kan i noen situasjoner bli billigere hvis du får slått dem

sammen til ett større lån med tilbakebetaling over lengre tid og med bedre rentevilkår. Dette vil ofte gjøre at dine månedlige utgifter blir mindre. Da vil det også bli lettere for deg å betale det du skal i måneden.

Det er *velldig viktig* at du får veiledning av noen som har kompetanse på refinansiering før du inngår en slik avtale.

Forlengelse av nedbetalingstiden kan gi lavere månedlige kostnader, men vil samtidig kunne gjøre at du må betale mer totalt.

Utsettelse med å betale avdrag vil kunne innebære at du betaler renter på lånet, men at du slipper å betale de månedlige avdragene i en bestemt periode.

Full betalingsutsettelse vil si at lånet «fryses» i en bestemt periode. Dette vil normalt gjøre at gjelden totalt sett vil øke fordi rentene vil fortsette å løpe.

Nedsettelse av renten vil si at renten på et krav blir lavere. Dette vil gjøre at månedsavdraget du må betale vil bli mindre.

Reduksjon av ubetalte renter kan også være en løsning. Hvis du ikke har betalt regningen din i tide, vil det som oftest ha påløpt renter som en «straff» for den forsinkede betalingen. Hvis du forhandler med kreditor om en tilbakebetalingsplan, kan du spørre om de kan slette noen av rentene som har påløpt slik at kravet blir mindre.

Reduksjon eller sletting av restgjeld betyr at kreditor går med på å la deg slippe å betale deler eller hele beløpet du skylder.

Det er ikke vanlig at kreditorer går med på dette.

4.2 Betalingsutsettelse og rentefritak

Både ved nedsettelse av rentenivået og ved reduksjon eller sletting av renter eller restgjeld vil kreditorene tape penger. Du må derfor være forberedt på at de vil stille strenge krav til deg for å gå med på dette. Kreditorene kan for eksempel be om at du skal selge eiendeler du ikke trenger, ikke bruke mer penger enn akkurat det du trenger, at du må dokumentere all pengebruken din hver måned eller stille andre krav.

For å be om betalingsutsettelse og fritak fra å måtte betale renter, kan du sende brevet under til kreditorene dine.

Ditt navn

Adresse

Sted og dato

Kreditor

Adresse

SØKNAD OM BETALINGSUTSETTELSE OG RENTEFRITAK

DITT NAVN

FØDSELSNUMMER: ditt fødsels- og personnummer

Deres krav: saksnummeret til kreditor

Det vises til tidligere korrespondanse i saken, senest ved brev mottatt fra dere *dato*.

Jeg ber om betalingsutsettelse og rentefritak, samt at det ikke påløper ytterlige omkostninger på deres krav.

Jeg har ingen inntekter, bortsett fra *for eksempel dagpenger* som er på kr *beløp*. Jeg har heller ingen formue av betydning. Jeg har derfor ikke mulighet til å betale deres krav på nåværende tidspunkt.

Vennlig hilsen

Ditt navn og signatur

4.4 Nedbetalingsavtale

Etter at du har fått en oversikt over din totale gjeld, kan du prøve å sette opp et budsjett over hvor mye du har i inntekt i måneden og hvilke faste utgifter du har. Med faste utgifter mener vi utgifter som du har hver måned og som du ikke kan unngå å betale, for eksempel husleie, strøm, telefonabonnement og så videre.

Når du har satt opp et slikt budsjett, eventuelt med hjelp fra økonomisk rådgiver hos NAV eller Økonomiformidlingen i Bergen, kan du lettere se hva du har mulighet til å betale inn til kreditorene hver måned. Ofte er det lurt å prioritere de kravene som har høyest rente.

Når du vet hvor mye du kan tilby hver av kreditorene, kan du sende et nytt brev til dem med et forslag til nedbetalingsavtale. Et eksempel på en slik forespørsel kan du se på neste side:

Ditt navn

Adresse

Sted og dato

Kreditor

Adresse

FORSLAG TIL NEDBETALINGSAVTALE FOR DITT NAVN

DITT NAVN

FØDSELSNUMMER: ditt fødsels- og personnummer

Deres krav: saksnummeret til kreditor

Jeg henvender meg til dere for å få i stand en nedbetalingsavtale for deres krav mot meg.

Bakgrunn for mitt nedbetalingsforslag

Jeg har havnet i økonomisk uføre og har over lenge tid ikke hatt oversikt over min gjeld. Jeg har nå tatt tak i dette og har et sterkt ønske om å gjøre opp for meg.

Jeg skylder ca. 470 000 kroner fordelt på 13 kreditorer, med til sammen 37 krav. Vedlagt følger en oversikt over mine kreditorer og deres krav. *Vedlegg 1.*

Personalia

Navn

Adresse

Postnummer og -sted

Sivilstatus

Yrke

Min situasjon

I 2015 ble jeg separert fra min tidligere ektefelle. Det ble gjennomført offentlig skifte fordi vi ikke ble enige om fordeling av gjeld og eiendeler. I tiden etter dette har jeg vært langt nede psykisk og regningene har hopet seg opp. Disse omstendighetene førte til at jeg mistet oversikt over min økonomiske situasjon. Jeg ønsker nå å starte på nytt. Min inntekt er nå uføretrygd fra NAV. Som dokumentasjon på min arbeidsuførhet følger legeerklæring. *Vedlegg 2.*

Jeg vil gjerne betale gjelden min etter beste evne.

Formue

Jeg har per dags dato ingen formue. Vedlagt følger utskrift av mine ligninger for 2014, 2015 og 2016. *Vedlegg 3.*

Utleggstrekk

Jeg har fast utleggstrekk fra Statens innkrevingsentral på kroner 721 per måned. Utleggstrekket gjelder bøter. *Vedlegg 4.*

Forslag til nedbetalingsplan

Jeg vil foreslå følgende forslag til nedbetaling

1. Jeg tilbyr å betale et månedlig beløp på 200 kroner til nedbetaling av min gjeld hos dere.
2. Alle renter fra de siste 5 årene slettes.
3. Betaling skal skje frem til de resterende delene av kravet er dekket i sin helhet.

Formalisering av avtalen

Hvis dere ikke kan godta dette forslaget, ber jeg dere straks og senest innen tre uker om å gi meg en tilbakemelding med begrunnelse. Hvis dere aksepterer forslaget ber jeg om at dere oversender en skriftlig avtale i tråd med overnevnte som skal undertegnes av begge parter.

Vennlig hilsen

Ditt navn og signatur

5.0 Gjeldsordning

5.1 Hva er gjeldsordning?

Personer som har for lite penger til å betale ned gjelden sin, kan i noen tilfeller få **gjeldsordning**. Gjeldsordning er en avtale om å betale ned gjeld og skal hjelpe deg med å få kontroll over økonomien din.

Hvis du får gjeldsordning må du betale tilbake så mye som mulig av gjelden din til dine kreditorer innen en bestemt periode. Denne perioden varer normalt i 5 år.

Gjeldsfri

Når gjeldsordningsperioden er over skal det som eventuelt gjenstår av gjelden normalt slettes. Det finnes noen typer gjeld du ikke kan bli fri fra ved gjeldsordning. Disse kan du lese mer om under punkt 8 i brosjyren.

De du skylder penger til, kan be deg om å selge ting du eier, og i noen tilfeller kan de kreve det. Selv om du må betale så mye som mulig av gjelden hver måned, skal du fortsatt ha penger til livsopphold og nødvendige boutgifter for deg og de du eventuelt har forsørgeransvar for. Du kan lese mer om dette under punkt 7.1 i brosjyren.

5.2 Vilkår for å få gjeldsordning

Alvorlige gjeldsproblemer

Gjeldsordning skal gis til personer med *alvorlige gjeldsproblemer*. Dette vilkåret skal tolkes strengt. Alvorlige gjeldsproblemer betyr at det kreves mer enn at økonomien din ikke alltid strekker til.

Varig ute av

For å få gjeldsordning må du også være *varig ute av stand* til

stand til å betale

å betale det du skylder. Å være varig ute av stand betyr at du over flere år ikke vil klare å betale det du skylder. Hvis du har eiendeler som kan selges, som i verdi overstiger gjelden, er du ikke ansett for å være varig ute av stand til å betale det du skylder.

Hvis du ikke vil klare å betale ned på gjelden din som avtalt over en tidsperiode på for eksempel tre til fem år, kan dette være nok til å anse deg som varig ute av stand til å betale gjelden din.

Det er ikke noe krav til hvor mye gjeld du må ha. Det er forholdet mellom størrelsen på din samlede gjeld og hvor mye du tjener som er avgjørende. Hvis du for eksempel ikke tjener nok til å betale rentene på all gjelden din, kan det tyde på at vilkåret om å være *varig ute av stand* til å betale det du skylder er oppfylt.

Vurdering av din økonomi

Når namsmannen avgjør om du skal få gjeldsordning, gjør de en vurdering av din økonomi. Dette betyr at de vurderer hvilken type gjeld du har og hvordan du fikk denne. Hvis mye av gjelden din er veldig ny, kan det være urimelig for dine kreditorer at du skal få slettet den. Det kan dermed medføre at det *ikke* anses som rimelig at du skal få gjeldsordning.

Les mer om absolutte hindre for å få gjeldsordning i kapittel 6.3.

5.3 Gangen i en gjeldsordningssak

Eget forsøk

Før du kan søke om gjeldsordning, må du selv ha forsøkt å komme frem til en ordning med dine kreditorer. Hvor strenge krav det stilles til ditt eget forsøk for å inngå en gjeldsordning med dine kreditorer, avhenger av dine ressurser og evner. NAV i kommunen der du bor skal så langt det er mulig hjelpe deg med å forsøke å inngå en slik utenrettslig avtale med dine

kreditorer. Du kan også få hjelp til dette av namsmannen.

Kravet om at du har forsøkt å få i stand en utenrettslig avtale er ikke absolutt. Hvis det er grunn til å tro at forhandlinger med dine kreditorer ikke vil føre frem, kan det være grunnlag for å åpne gjeldsordningssak selv om du ikke har forsøkt å få i stand en slik avtale. For en vurdering av om dette kan være aktuelt for deg, kan du kontakte NAV eller namsmannen der du bor.

**Søknad til
nams-
mannen**

Hvis du ikke kommer til en utenrettslig avtale med dine kreditorer, kan du sende en søknad om gjeldsordning til namsmannen i kommunen du bor i. I søknaden må du blant annet informere om din inntekt, formue og gjeld. Namsmannen skal sørge for at du får den veiledningen du trenger.

Namsmannen skal undersøke saken din slik at de kan vurdere om vilkårene for å åpne gjeldsordning er oppfylt. Namsmannen skal blant annet avslå søknad om gjeldsordning hvis det er klart at vilkårene ikke er oppfylt, eller hvis du ikke bidrar i tilstrekkelig grad.

6.0 Åpning av gjeldsforhandling

**Forhandling
periode**

Åpning av gjeldsforhandling betyr at det innledes en forhandlingsperiode på fire måneder. Du får altså ikke gjeldsordning med en gang. Det som skjer i denne perioden er at du, eventuelt ved hjelp fra namsmannen, skal forhandle med dine kreditorer for å komme frem til en frivillig løsning. Hvis dere ikke blir enige, kan du innen utløpet av forhandlingsperioden be om (begjære) tvungen gjeldsordning.

**Betalings-
utsettelse**

I forhandlingsperioden får du betalingsutsettelse. Kreditorer kan ikke kreve at du betaler regningene dine i denne perioden. Renter løper fortsatt, men forfaller ikke til betaling. Det er

unntak for renter på lån som er sikret med pant i boligen din. Disse forfaller til betaling som normalt.

Unntak Man må likevel fortsatt betale ektefelle- og barnebidrag.

Plikter I forhandlingsperioden plikter du blant annet å sette til side lønn og andre inntekter som overstiger det du trenger til nødvendig underhold av deg selv og de som bor i din husstand.

6.1 Frivillig gjeldsordning

Kunngjøring Straks etter at gjeldsforhandling er åpnet, sørger namsmannen for at dette kunngjøres i Norsk Lysningsblad på deres nettsider. De som har krav mot deg oppfordres i kunngjøringen til å si fra til namsmannen innen tre uker.

Forslag til avtale Etter at kreditorenes frist til å si fra om sine krav har løpt ut, skal du så raskt som mulig utarbeide et forslag til avtale om frivillig gjeldsordning. Namsmannen skal hjelpe deg med dette

Forslaget sendes ut til alle kreditorene, som får en frist på tre uker til å avgjøre om de godtar forslaget. Hvis en kreditor ikke motsetter seg forslaget innen fristen, anses kreditoren for å ha godtatt avtalen.

Innsigelser og forhandling Har en eller flere av kreditorene innsigelser mot avtalen, kan det i denne firemånedersperioden forhandles slik at man kommer frem til en avtale som alle parter kan leve med. En frivillig gjeldsordning kan altså bare oppnås hvis ingen av kreditorene sier seg uenig.

Hva kan forslaget gå ut på?

Namsmannen skal kontrollere at forslaget til frivillig gjeldsordning oppfyller vilkårene i loven.

Forslaget om frivillig gjeldsordning kan innebære for eksempel:

- at du får utsatt betaling av hele eller deler av gjelden, eller
- at kreditorene skal gi avkall på renter og omkostninger, helt eller delvis, eller
- at gjelden skal slettes, helt eller delvis, enten med en gang eller etter utløpet av gjeldsordningsperioden (normalt fem år).

Du kan foreslå en kombinasjon av disse punktene. Det skal også bestemmes et beløp som skal betales til kreditorene på bestemte datoer gjennom hele perioden. Beløpet må være innenfor det du faktisk har mulighet til å betale.

Livsopphold Les mer om hva du kan beholde av din inntekt og eiendeler under punkt 7.1 i denne brosjyren.

6.2 Tvungen gjeldsordning

Begjæring om tvungen gjeldsordning Hvis ikke alle kreditorene dine godtar det frivillige forslaget som er sendt ut, kan du be om (begjære) **tvungen gjeldsordning**. Begjæringen må være innlevert før utløpet av de fire månedene som er forhandlingsperioden til frivillig gjeldsordning.

Tingretten Hvis en frivillig gjeldsordning ikke er mulig, sendes forslaget om tvungen gjeldsordning til tingretten. Tingretten skal godta (stadfeste) forslaget hvis det oppfyller vilkårene for å få gjeldsordning.

Gjeldsordningsperioden Gjeldsordningen varer normalt i fem år. Er det tungtveiende grunner for det, kan det bestemmes en kortere eller lengre periode. Perioden kan likevel aldri være lenger enn 10 år. Det skal mye til for at det kan bestemmes en annen lengde enn 5 år.

6.3 Absolutte hindre fra å få gjeldsordning

Støtende

Før du kan få gjeldsordning, blir det vurdert om det vil virke støtende for andre skyldnere eller samfunnet for øvrig at du får gjeldsordning. Det betyr at det ikke må virke urimelig eller urettferdig. Du kan for eksempel bli forhindre fra å få gjeldsordning hvis en stor del av gjelden din stammer fra straffbare forhold.

Du kan også bli nektet gjeldsordning hvis du har tatt opp et lån for å prøve å få gjeldsordning.

Hovedregel: Man får bare gjelds- ordning én gang

Som hovedregel kan du bare få gjeldsordning én gang. Det kan gjøres unntak hvis spesielle forhold tilsier det. Det er viktig å være oppmerksom på at dette er et snevert unntak. Det skal veldig mye til å få gjeldsordning mer enn én gang.

7.0 Hvordan påvirker gjeldsordningen deg?

7.1 Livsopphold

Hvis du får gjeldsordning har du rett til å beholde så mye penger i måneden som du trenger for å ta vare på deg selv og dine barn, ektefelle eller samboer som du har forsørgeransvar for (penger til livsopphold).

Satsen reguleres årlig

Staten bestemmer hvor mye av inntekten din du får beholde i måneden. Hvis du ikke er gift eller har samboer, har du etter satsene som gjelder fra 1. juli 2017 rett til å beholde minimum 8 463 kroner av lønnen din i måneden.

Nødvendige utgifter

Pengene er ment å dekke nødvendige utgifter til for eksempel mat og kollektivtransport.

Forsørgelse

Hvis du forsørger barn, har du rett til å beholde litt mer

av barn penger i måneden. Akkurat hvor mye mer du har rett til å beholde, kommer an på hvor mange barn du har og hvor gamle barna dine er. Det er også utarbeidet egne livsoppholdssatser til barn, og til utgifter i forbindelse med samvær der skyldner ikke har daglig omsorg for barnet. Du kan videre beholde penger til å betale for eksempel barnehageutgifter og skolefritidsordning.

Konkret vurdering i hver sak Siden satsene kun er veiledende vil de brukes som et utgangspunkt for en konkret vurdering i hver enkelt sak.

Hvis du lurer på hvor mye penger du kan få til livsopphold i måneden om du får gjeldsordning, kan du for eksempel spørre namsmannen eller en økonomisk rådgiver hos NAV.

Lav inntekt Siden du har rett til å beholde et minimum av din inntekt, betyr det at hvis inntekten din er lav kan det hende at det ikke blir igjen noe til fordeling mellom dine kreditorer om du har lav inntekt.

Hvis inntekten øker Lav inntekt er ikke til hinder for at du får gjeldsordning. Hvis inntekten din øker i gjeldsordningsperioden, er det *veldig viktig* at du sier fra til namsmannen og kreditorene dine.

7.2 Boligutgifter

Utgifter til bolig, som for eksempel husleie, kan du beholde i tillegg til livsoppholdssatsen.

Hvis du eier en rimelig bolig, er dette normalt ikke et hinder for at du skal få gjeldsordning. Under vurderingen av om du skal få gjeldsordning eller ikke, vil man se på boligens verdi og behovene du og din familie har for å beholde boligen. Hvis boligen overstiger et rimelig behov, får man en plikt til å selge den. Hvis du skal bli tvunget til å selge boligen din, må forutsetningen være at dette gir kreditorene bedre dekning.

Verdien på boligen din vil trekkes fra gjelden din. Det betyr at hvis du eier en bolig som er mer verdt enn din samlede gjeld, kan du ikke få gjeldsordning.

Leier du bolig, vil det vurderes om du må flytte til et sted der leien er lavere.

7.3 Bil

Du har rett til å beholde bilen din hvis du trenger den i jobb, til utdanning eller av sosiale grunner. Sosiale grunner kan for eksempel være henting av barn i barnehage.

Verdien av bilen skal som hovedregel ikke overstige folketrygdens grunnbeløp. Per 1. mai 2017 er grunnbeløpet kroner 93 634. JURK bemerker at grunnbeløpet endres årlig.

8.0 Hvilke krav er en del av gjeldsordningen?

8.1 Hovedregel

Som hovedregel skal gjeldsordningen omfatte alle de økonomiske forpliktelsene du har. Den delen av inntekten din du ikke har rett til å beholde vil bli fordelt forholdsmessig mellom dine kreditorer. Dette betyr at den blir fordelt etter hvor mye gjeld du har til hver kreditor.

Unntak

Denne regelen gjelder med noen unntak. Noen kreditorer skal ha betalt før de andre, og deres krav slettes ikke selv om gjeldsordningsperioden er over. Noen krav skal ha full dekning under gjeldsordning, og er da betalt etter endt

Full dekning

gjeldsordningsperiode. Full dekning betyr at du må betale alt du skylder til en enkelt kreditor eller dekke en type krav fullt ut i løpet av gjeldsordningsperioden.

I det følgende gjennomgås de viktigste unntakene.

8.2 Lån sikret med pant i boligen

Unntak Kreditor som har pant i boligen din som du beholder under gjeldsordning, blir satt i en særstilling. Kravet slettes ikke selv om du får gjeldsordning. Under gjeldsordningsperioden må du betale renter på boliglånet, men det skal ikke betales avdrag. Hvis ikke rentene betales, kan långiver kreve at boligen tvangsselges.

Lån som er sikret med pant i boligen din blir ikke slettet når gjeldsordningsperioden er over. Renter og avdrag må derfor fortsatt betales etter gjeldsordningsperioden til lånet er innfridd.

8.3 Skatte- og avgiftskrav

Unntak Skatte- og avgiftskrav som oppstår etter at det er åpnet gjeldsforhandling, blir som hovedregel ikke en del av gjeldsordningen. Krav som har oppstått før åpning følger gjeldsordningslovens vanlige regler.

8.4 Bidragsforpliktelser

Unntak Hvis du skal betale barnebidrag eller underholdsbidrag skal disse dekkes fullt ut. Dette gjelder ikke gjeld til det offentlige. Hvis slik gjeld har oppstått mer enn fem år før søknad om gjeldsordning fremmes, kan kravet settes ned hvis det ikke vil virke særlig urimelig overfor den som er mottaker av bidraget.

8.5 Krav som stammer fra straffbar handling

Bøter Som hovedregel skal straffebøter som er gitt før søknad om

gjeldsforhandling fremmes, gis full dekning. Hvis det meste av gjelden din er bøtekrav, kan gjeldsordningsperioden din bli lengre enn den ellers ville blitt. Bøter slettes i utgangspunktet ikke ved utløpet av en gjeldsordning.

8.6 Krav på erstatning

Krav på erstatning

Som hovedregel skal krav på erstatning eller oppreisning for skade voldt ved en straffbar handling også gis full dekning i løpet av gjeldsordningsperioden.

Unntak kan gjøres hvis kravet er fastsatt mer enn tre år før søknad om gjeldsforhandling fremmes. Unntak kan også gjøres hvis særlige hensyn tilsier det. Ved vurderingen av om det skal gjøres unntak fra hovedregelen om full dekning, skal det legges vekt på hvilken type straffbar handling det er snakk om. Hensynet til den som har kravet vil også være en del av vurderingen.

9.0 Kan man endre en gjeldsordning?

Det er viktig at du oppfyller dine betalingsforpliktelser i gjeldsordningsperioden. Det kan oppstå endringer i din økonomi, for eksempel at det blir vanskeligere for deg å oppfylle gjeldsordningen eller at økonomien din blir vesentlig forbedret. I slike tilfeller kan enten du eller en kreditor begjære endring av gjeldsordningen.

9.1 Skyldner begjærer endring

Plikt til å varsle om endringer

Du er forpliktet til å varsle kreditorene og namsmannen innen rimelig tid hvis det skjer en vesentlig bedring av økonomien din og denne endringen kan gi kreditorene dine rett til endring

Samlivsbrudd, sykdom eller arbeidsledighet Hvis det skjer endringer i økonomien din som gjør at du ikke kan oppfylle gjeldsordningen som avtalt, for eksempel samlivsbrudd, sykdom eller arbeidsledighet, må du varsle namsmannen og kreditorene om dette.

I slike tilfeller må du i første omgang forsøke å komme frem til en frivillig løsning med dine kreditorer.

Frivillig eller tvungen endring av avtalen Namsmannen skal sørge for at du får nødvendig veiledning for å komme frem til en frivillig eller tvungen endring. De må blant annet kontrollere at endringsavtalen ikke er urimelig, og at du har forstått hva den innebærer. Namsmannen bestemmer at det skal skje frivillige endringer hvis de mener at endringene ikke er urimelige.

Tvungen endring må behandles av tingretten Begjæring om tvungen endring legges frem for tingretten. Med begjæringen skal det følge et forslag til tvungen endring som ikke er i strid med loven. Tingretten kan vedta forslaget hvis det ikke vil virke støtende for andre skyldnere eller samfunnet for øvrig.

Rettsmøte Før tingretten avgjør om gjeldsordningen skal endres, skal skyldneren og de berørte kreditorene gis anledning til å uttale seg. Det innkalles til et rettsmøte hvis det anses for å være nødvendig.

9.2 Kreditor begjærer endring

Vesentlige forbedringer i din økonomi Hvis økonomien din blir bedre i gjeldsordningsperioden, for eksempel at du får høyere inntekt, kan en kreditor begjære endring av gjeldsordningen. Det er bare kreditorer med krav som er en del av gjeldsordningen som kan be retten endre ordningen. Retten kan i slike tilfeller endre ordningen.

Skyldes forbedringen at du har mottatt et større beløp, kan beløpet helt eller delvis fordeles på kreditorene dine.

10.0 Hvor kan du få hjelp?

10.1 Gjeldsrådgiver hos NAV

Spørsmål knyttet til håndtering av gjeld er ofte av økonomisk karakter. NAV har en lovpålagt plikt til å gi økonomisk rådgivning. Hvis du ønsker økonomisk rådgivning, kan du ta kontakt med ditt lokale NAV-kontor.

NAV tilpasser rådgivningen etter behovene dine. Du kan for eksempel få hjelp til å lage en oversikt over den økonomiske situasjonen din og sette opp et realistisk budsjett.

Du kan også få hjelp til å:

- finne ut hvordan du kan få redusert utgiftene dine
- gjøre avtaler med dem du skylder penger
- skrive søknad om utsettelse av betaling
- få opplysninger om rettigheter og plikter
- inngå gjeldsordningsavtale
- forhandle med kreditorene
- kontakte namsmannen

Hvis NAV-kontoret ikke har kompetanse på alle områder, skal du få beskjed om hvor du skal henvende deg for å få den hjelpen du trenger. Du kan lese mer om hva NAV kan tilby på deres hjemmesider, www.nav.no.

10.2 Namsmannen

Namsmannen i din kommune har plikt til å gi veiledning i de saker de har ansvar for. De kan svare deg på spørsmål om inndrivelse av gjeld og i enkelte tilfeller hjelpe deg med å forhandle med kreditorer. De kan også svare på spørsmål om og søke om gjeldsordning i saker der det er aktuelt. Les mer om gjeldsordning i kapittel 5 i denne brosjyren.

10.3 Økonomiformidlingen i Bergen

Økonomiformidlingen er drevet på frivillig basis av studenter ved Norges Handelshøyskole (NHH) i Bergen. De tilbyr gratis økonomisk rådgivning til alle privatpersoner som ønsker det. Rådgivningen er taushetsbelagt.

Økonomiformidlingen kan bistå med spørsmål som omhandler gjeld, forsikring, sparing, lån, pensjon, skatt og mye mer. De kan også hjelpe til med å sette opp budsjett, eller svare på spørsmål om utfylling av selvangivelsen. Hvis spørsmålene er kompliserte eller omfattende, kan du be om en rådgivningstime.

Økonomiformidlingen kan ikke tilby rådgivning innen investeringsvirksomhet, finansieringsvirksomhet eller gjeldsordning etter gjeldsordningsloven. De tilbyr heller ikke rådgivning til næringsvirksomhet.

www.okonomiformidlingen.no

Telefon: 451 28 272

10.4 Gatas økonom

Gatas Økonom gir gratis økonomirådgivning til personer som har eller har hatt et rusproblem. Gatas Økonom er et prosjekt under Gatejuristen i Oslo. De består av tverrfaglige team med økonomisk, juridisk og sosialfaglig kompetanse.

www.gatasokonom.no

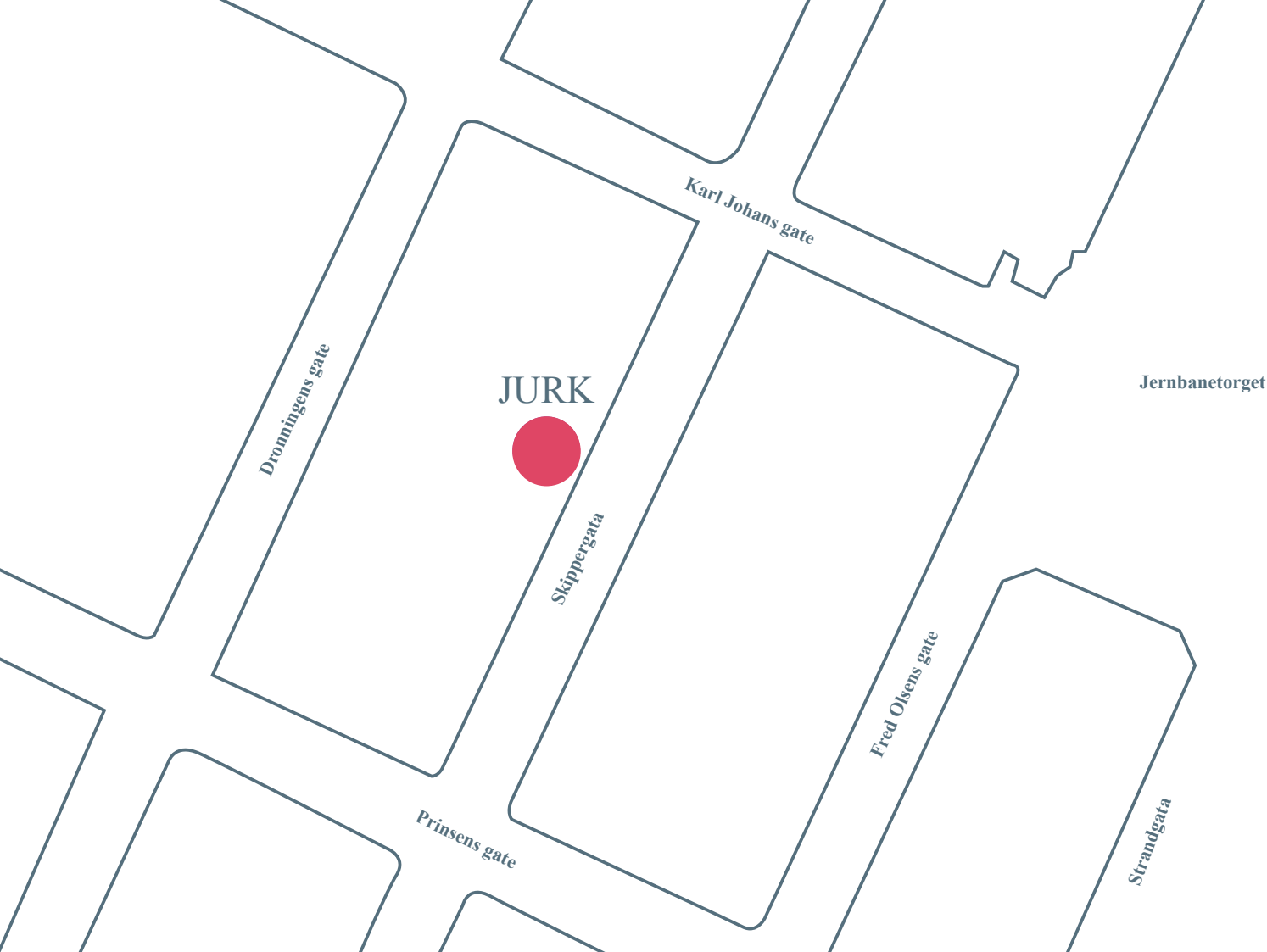
Telefon: 23 10 38 90

10.5 JURK

JURK (Juridisk rådgivning for kvinner) gir gratis juridisk rådgivning til alle som definerer seg som kvinner. Du kan finne informasjon om oss på internettsiden: www.jurk.no

Du kan også ringe oss på 22 84 29 50 eller komme til oss i Skippergata 23, 0154 Oslo.

Du kan alltid sende inn saken din til oss elektronisk! Det kan du gjøre på www.jurk.no → «Send oss din sak!»

KONTAKT OSS

**Telefon:
22 84 29 50**

**Adresse:
Juridisk rådgivning for kvinner
Skippergata 23
0154 Oslo**

www.jurk.no

